

Ripoll al segle XIX

"Si la bibliografia sobre Ripoll ja era aclaparadora abans d'aquest llibre, ara estem entusiàsticament aclaparats pel volum d'informació que aplega aquesta generosa contribució de la Fundació Eduard Soler"

JOAQUIM NADAL I FARRERAS

El dia 21 de març de 1886, ara fa 130 anys, Ripoll era una festa. De forma solemne començaven les obres de reconstrucció de l'antic monestir benedictí de Santa Maria de Ripoll. L'impulsor principal va ser el bisbe de Vic Josep Morgades i Gili, que va encarregar a l'arquitecte Elies Rogent el projecte per convertir les ruïnes de l'antic monestir en nova església parroquial de Ripoll. L'any 1893, el bisbe Morgades consagra l'església. Uns anys abans, el 1886, el mateix bisbe Morgades havia definit el sentit i l'objecte de la reconstrucció: "Cal alçar aquest baluard de la nostra fe... per tal que, recordant-nos sempre el que siguérem i férem, recobrem noves forces per tal de ser el que hem de ser i fer el que hem de fer."

La ruïna absoluta provocada el 1835, i agreujada després de l'exclaustració amb atacs successius i un saqueig reiterat, interpel·lava la vila, la diòcesi i tot Catalunya. L'evocació romàntica va cedir molt ràpidament el seu lloc a l'agitació patriòtica, a la reivindicació patrimonial, a la recuperació espiritual. Ripoll va esdevenir símbol de la Renaixença i objecte de l'interès dels moviments i grups excursionistes barcelonins, que coincidien a associar la recuperació al redreçament nacional.

L'abast de la destrucció, l'estat de ruïna total, plantejava, naturalment, dubtes sobre el camí per actuar-hi. Consolidar la ruïna i fer-ne un testimoni d'un passat gloriós, cultural i polític, Oliba i Guifré, era un camí, però en aquell moment del segle XIX, aquest plantejament no es contemplava. Si l'opció era restaurar l'activitat religiosa s'havia de plantejar una reconstrucció en tota la regla. Més enllà del claustre i de la magnífica portalada, es tractava de fer un edifici nou.

Ara, la Fundació Eduard Soler de Ripoll ha fet una aportació singular i cabdal al coneixement d'aquest moment històric, rescatant documentació, plànols i fotografies de primer nivell i plantejant una interpretació de conjunt de tot el procés. Antoni Llagostera, Concepció Peig i Antoni Pladevall han escrit, per a la Fundació Eduard Soler i per al Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, el llibre Santa Maria de Ripoll al segle XIX. El procés d'una transformació. El llegat Joan Martí i Font (Ripoll, juny de 2015). És una obra amb un volum d'informació extraordinari que es presenta de manera integrada i complementària en format paper i en format digital, fins al punt que el cd dobla en extensió el llibre, en sentit estricte.

En el pròleg, l'historiador de l'art i medievalista Xavier Barral i Altet és molt clar en el seu plantejament i formula

asseveracions molt aclaridores: "Actualment l'església de Ripoll és essencialment un monument del segle XIX" (p. 9). "L'edifici actual ja no és el de l'Abat Oliba. Ha passat a ser el d'Elies Rogent" (p. 10). Reconstruir de bell nou, com ho havia fet a França Violet le Duc, era prendre posició sobre el passat i articular un discurs nacional que enllaçava passat, present i futur, com ho expressava a la perfecció l'homília de 1886 del bisbe Morgades.

És en aquest marc que l'aportació documental i l'anàlisi historiogràfica que ens proposa aquest llibre esdevé, alhora, il·lustrativa de les glòries del passat medieval del monestir i dels fonaments ideològics i arquitectònic-artístics de la restauració, i ens fa entendre molts aspectes de les dinàmiques socials de la Catalunya del segle XIX.

Una primera part es dedica a la presentació del llegat de Joan Martí Font, que fou mestre d'obres del monestir en l'etapa de la restauració civil (1880-1885) i en l'etapa de la restauració eclesiàstica (1886-1893), amb transcripció de la seva correspondència i anàlisi de la seva documentació, que inclou viatges de treball i nòmines de treballadors associats a l'execució del projecte.

La segona part tracta de l'estat successiu del monestir al segle XVIII i fins l'exclaustració, amb projectes d'intervenció i informes sobre el seu estat, els efectes de l'exclaustració i els successius projectes d'intervenció que es van anar plantejant abans d'emprendre les obres del projecte Morgades-Rogent. Es tracta d'un projecte municipal (1846), un projecte barceloní encomanat a Elies Rogent (1863-1870), dos projectes de la Comissió Provincial de Monuments de Girona, encarregats tots dos (1867 i 1879-1881) al seu arquitecte Martí Surteda Deulovol i, finalment, el projecte definitiu que fou el que s'executà per encàrrec del bisbe de Vic Josep Morgades a Elies Rogent (1886-1893). Aquest projecte definitiu es proposava la reedificació del monestir com a església parroquial de la vila de Ripoll i com a panteó comtal.

La tercera part, que signa mossèn Antoni Pladevall, es dedica específicament al paper del bisbe Morgades en la restauració de Ripoll.

I una darrera part mostra tres sèries fotogràfiques del monestir de Ripoll al segle XIX. Les imatges de les ruïnes aclaparadores, les imatges de les obres en curs, i les imatges del temple neoromànic del segle XIX, tenen una extraordinària força evocadora i il·lustren l'arquitectura complexa del llibre, que és un homenatge a l'esforç col·lectiu, als protectors de les ruïnes, als conservadors de la documentació i esdevé, ara, una eina imprescindible per a la recerca.

Si la bibliografia sobre Ripoll ja era aclaparadora abans d'aquest llibre, ara estem entusiàsticament aclaparats pel volum d'informació que aplega aquesta generosa contribució de la Fundació Eduard Soler i compleix el mandat i la voluntat d'Eduard Soler i Font.

Font del document: http://www.diaridegirona.cat/opinio/2016/06/17/ripoll-al-segle-xix/789078.html?utm_source=rss